

БОЙКО Юрій Гаврилович (справж. — Блохін; 25. 03. 1909, Миколаїв — 17. 05. 2002, Мюнхен) — літературознавець, славіст, громадсько-політичний діяч. Член Проводу ОУН (1945–64), голова Сенату ОУН (від 1993), чл. Викон. органу УНР (1948–50), Віце-президент УНР в екзилі (1984– 87). Кандидат філологічних наук (1941), дійс. чл. УВАН (1958), НТШ (1963), чл. НСПУ (1994). Державна премія України імені Тараса Шевченка (1996). Навч. у профес.-тех. школі (1925– 27), Микол. ІНО (1927–28), Одес. університеті (1928–31). Від 1933 — науковий співробітник НДІ літ-ри ім. Т. Шевченка в Харкові. Від 1944 — на еміграції в Німеччині: один із фундаторів УВАН в Авґсбурзі, проф.-гість УВУ, Богослов.-пед. православ. академії, Мюнхен. філії Укр. тех.-госп. інституту. Від 1950 — проф., продекан, декан філос. факультету УВУ, 1965–66 — його ректор і ред. «Наукового збірника» (Т. 1–5, 8); від 1962 — проф. Університету Людвіґа-Максиміліана у Мюнхені; від 1966, після прийняття нім. громадянства, габіліт. проф. цього університету. Один із чл.-засн. Об'єдн. укр. письменників «Слово» в екзилі (1957), чл. президії (від 1970), кер. європ. філії. Частина літературознав. праць увійшла до зб. «Вибране» (Т. 1–4, Мюнхен, 1971–90) та «Вибрані праці» (К., 1992). Відомий своїм внеском у шевченкознавство: 1933–34 працював у текстол. комісії з підготовки академ. видання творів Т. Шевченка, готував до друку 10-й бібліогр. том (не вийшов), відредагував і видав уривки епістоляр. спадщини Т. Шевченка («З щоденника», Х., 1934); був чл. ред. колегії ювіл. вид. «Кобзаря» (Х., 1935). Найбільшу цінність мають статті і книги: «Франко і Шевченко» («Літературний журнал», 1939, № 10–11), «Шевченко і релігія» (1948, вміщ. у 1-у томі «Вибраного»), «Шевченко і Москва» (1952), «Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської

літератури» (1956; обидві — Мюнхен), «Ševčenkos Werk in deutschen Übersetzungen» («Die Welt der Slaven», 1961, № 1), «Фальсифікація Шевченка в СССР» («Наукові записки» УВУ, Мюнхен, 1961, № 4–5), «Taras Ševčenko. Sein Leben und sein Werk» (Stuttgart, 1965) та ін. Досліджував творчість І. Франка: «До проблеми Франкового романтизму» («Рідне слово», 1946, № 9–10), «Франко — дослідник Шевченкової творчості» («Науковий збірник» УВУ, Мюнхен, 1956, т. 6), «До проблеми Франкового стилю» («Записки НТШ», 1968, т. 184); Лесі Українки: «Естетичні погляди Лесі Українки та її стильові шукання (фрагменти монографії)», «В домі роботи, в країні неволі» (обидві — 1971, у кн. «Вибрані праці»), «“Камінний господар” Лесі Українки» (1971–73, у 2-у томі «Вибраного»), «Die Stilrecherchen Lesia Ukrainkas auf dem Hintergrund der Weltliteratur» («Lesia Ukrainka und die europäische Literatur. Herausgegeben von Jurij Bojko-Blochyn, Hans Rothe, Friedrich Scholz», Weimar; Wien, 1994). Окремі статті присвятив творчості М. Коцюбинського, П. Куліша, М. Гоголя, М. Драгоманова, О. Кониського, І. Нечуя-Левицького, Марка Вовчка, Д. Гуменної, Василя Барки, О. Теліги, Ю. Шереха, В. Чаплєнка, О. Лятуринської, І. Костецького, О. Гончара, М. Лукаша, І. Світличного та ін. У літературознав. працях Б. чільне місце належить дослідж. процесу нац. відродження 20-х рр. (твори Г. Косинки, М. Хвильового, Г. Чупринки, В. Винниченка, І. Кочерги, В. Підмогильного, І. Дніпровського та ін.).

Наприкінці 1960-х рр. Б. став постій. співроб. ж. «Die Welt der Slaven», написав низку статей з україністики до нім. енциклопед. вид. «Kindlers Literaturlexikon» (1970–72), «Lexikon» (1974, Bd. 24; обидва — Мюнхен), «Sachwörterbuch der Mediavistik» (Stuttgart, 1992); видав зб. славіст. розвідок «Gegen den Strom» (1979); упорядкував і видав зб. «Ukrainische Romantik und Neuromantik vor Hintergrund der europäischen Literatur» (1985; обидві — Гайдельберг); 1985 власним коштом започаткував серію «Beiträge zur ukrainische Literaturgeschichte» у Гайдельберзі, де вийшли його розвідка «Dmytro Ivanovuč Šyzevs'kyj» (1988), «Записки о Южной Руси П. Кулиша» (1988), «Vorwort zum Buch: Serhij Jefremov. Ausgewählte Werke» (1989, зі вступ. ст. Б.), бібліогр. покажчик його праць (1989).

Ще замолоду Б. виступив як націолог і громад.-політ. діяч. 1943 вступив до ОУН під проводом полковника А. Мельника, разом з А. Любченком деякий час працював у г. «Нова Україна» у Харкові, згодом переїхав до Львова, де познайомився з Олегом Ольжичем і завершив націософську кн. «Ідея і чин» (Л., 1943; перевид. під назвою «Шлях нації», Париж; К.; Л., 1992), у якій виклав філос.-світоглядні засади укр. націоналізму й осмислив

феномен укр. нації у криз. ситуації 20 ст. 1954 з його ініціативи було створено в Мюнхені «Незалежну асоціацію дослідників совєтської теорії і практики в національних проблемах», що проіснувала до 1970. У цей час вийшли кн. Б. «Євген Коновалець і Осередньо-Східні Землі» (б. м., 1947), «Проблеми історіософії українського націоналізму» (1950), «На головній магістралі», «Основи українського націоналізму» (обидві — 1951), «Російське історичне коріння большевизму» (1955; усі — Мюнхен), «Теорія III Риму в Московській церкві після останньої війни» (Париж, 1957), «Російське народництво як джерело ленінізму-сталінізму» (Мюнхен, 1959). Упорядник і ред. книг «У сяйві нашого Києва» («Українське Слово» у Києві в 1941 році», 1955), «Russian Bolshevism» (1961), «Євген Коновалець і його доба» (1974; усі — Мюнхен). Під псевд. Зорич написав драму «Зможу» — про боротьбу укр. підпільників проти нім. та рос. окупантів (Мюнхен, 1945). Автор численних публікацій у часописах, зокрема: «Українське слово у 1941 році» («УІ», 1988, № 1–4), «Олег Ольжич як поет» (там само). 1992, 1994 і 1996 відвідав Київ, де став учасником низки конф. і виставок, зустрічався з діячами укр. науки і культури. Архів Б. зберігається в

Університеті Людвіґа-Максиміліана, а також у Відділі рукописів Інституту літ-ри ім. Т. Шевченка НАНУ.

Рекомендована література

1. Добрянський М. Асоціація проти Інституту. Мюнхен, 1956;
2. Мельник В. Чотиритомник «Вибраного» Юрія Бойка // Вісник Міжнар. асоціації українців. К., 1991;
3. Білокінь С. Замість передмови // Бойко Ю. Вибрані праці. К., 1992;
4. Шерех Ю. Українська еміґраційна література в Європі 1945–1949 // Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології: У 3 т. Т. 1. Х., 1998;
5. Тетерина Д. Життя і творчість Юрія Бойка-Блохін: До 70-річчя діяльності. Мюнхен; К., 1998;
6. Хазіна І. 70 літ самовідданої праці // СіЧ. 1998. № 8;
7. Олійник О. До 90-річчя Ю. Бойка-Блохін // Там само. 1999. № 3;
8. Тетерина Д. Ідеал провідника. Мюнхен; К., 2000;
9. Олійник О. Шлях до України // Там само. 2001. № 1.

В. О. Мельник, О. Г. Астаф'єв

Бібліографічний опис:

Бойко Юрій Гаврилович / В. О. Мельник, О. Г. Астаф'єв // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36139>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).